

ספרות עברית וכללית

הוראות

א. משך הבחינה: שעה וחצי.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שלושה פרקים.

פרק ראשון: שירה (שירים מן המחצית השנייה של המאה ה-20 בנושא "החברה הישראלית – בין שבר לאיחוי")
פרק שני: דרמה (מחזה מודרני)
פרק שלישי: ספרי קריאה

הפרק הראשון במבחן (שירה) הוא **חובה** (60 נקודות).

מן הפרקים השני והשלישי יש לבחור בפרק אחד ולענות על השאלות לפי ההוראות בו (40 נקודות).

ג. חומר עזר מותר בשימוש: רשימת היצירות.

ד. הוראות מיוחדות: (1) יש לרשום בראש כל תשובה את מספר הפרק ואת מספר השאלה שבחרתם להשיב עליה.

(2) אין להדגים באמצעות אותה יצירה בתשובות שונות.

(3) יש לשים לב לכתב, לכתב, לפיסוק ולכללי הדקדוק.

(4) לנבחנים אינטרניים: חובה לצרף למחברת הבחינה את רשימת היצירות שנלמדו.

לנבחנים אקסטרניים ונבחני משנה: תימסר רשימת יצירות.

יש לכתוב במחברת הבחינה בלבד. יש לרשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה.
כתיבת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.

השאלות בשאלון זה מנוסחות בלשון רבים, אף על פי כן על כל תלמידה וכל תלמיד להשיב עליהן באופן אישי.

בהצלחה!

השאלות

פרק ראשון – שירה

שירים מן המחצית השנייה של המאה ה-20 בנושא "החברה הישראלית – בין שבר לאיחוי"

(60 נקודות)

ענו על שתיים מן השאלות 1-6 (לכל שאלה – 30 נקודות).

1. קראו את השיר שלפניכם, וענו על השאלה שאחריו.

נערה מן הקטמונים (חתר-ארף) / מירי בן שמחון

נערה שחורה עם חטטים בפנים
 עליזה אלפנדר
 במקום שנועד לאנשים אחרים
 מכבסת את בגדיה
 5 כמי שעושה הטוב בעיני אלהים
 אחר כך תדיח רצפה
 ויתתקן פרחים באגרטה
 היא מתאימה את צבע החלצה לחצאית
 היא לא שמה על החטטים בפנים
 10 היא שמה על זה שכבה עבה של "מיק אפ"
 ולא רואים כל כך.
 בכלל זכיותיה והצלחותיה לא תליות בזה
 היא מקפידה למלא את חובותיה לפי הסדר
 ואמונה היטב על מי "בסדר" מי "לא בסדר".
 15 מדי פעם יש לה התפרציות, אבל בצדק
 בהתחשב בעבודה שכל כך הרבה אנשים לא יודעים איך להתנהג
 זה הטבע שלה
 היא לא סובלת את כל אלה שאומרים שטיות
 שאין להם טעם
 20 ושל א שומרים על הכבוד שלהם
 אלא שלה מתה מהתקף לב כשהיתה קטנה
 ואבא שלה שרת בבית ספר ממלכתי דתי על יד הבית
 היא אוהבת את האח שלה יעקב
 שהתקדם בחיים
 25 והוא אדמיניסטרטור במחלקת המשק של האוניברסיטה
 אחראי על כך וכך עובדים
 שמקבלים את המשכורת מידו ונותנים לו כבוד.

(שים לב: המשך השיר והשאלה בעמוד הבא.)

היא כַּתְּבֻנִית ומְסֻפֵּיקָה 120 מְלִים בְּדָקָה
 הַעֲבֹדָה זֶה הַדָּבָר הַכִּי חָשׁוּב בְּשִׁבְלָה בְּחַיִּים
 30 כָּל בִּקְרָב 7:30 בְּדִיוּק רֹאִים אוֹתָהּ בְּתַחֲנָה
 (יֵשׁ לָהּ קְבִיעוֹת וְגַם הַפְּנִסְיָה שֶׁלָּהּ מְסֻדָּרָת).
 בְּשִׁעוֹת הַפְּנוּיוֹת הִיא סוֹרְגָת גּוֹבְלָנִים
 שֶׁמְנַתֶּה בְּעִיר הָעִתִּיקָה בְּשִׁבְתָּ.
 אֲשֶׁר מְתַקְשֵׁר לְפַעֲמִים מִן הַמוֹסָף
 35 אֲבָל הִיא לֹא מְרָאָה לוֹ פְּנִים כָּל כָּף
 זֶה טוֹב בְּשִׁבְלִי שֶׁיֵּדַע שֶׁהִיא רְצִינִית
 וְשֶׁלֹּא יִחְשַׁב שֶׁהִיא תִּסְפָּק לְפָנֶי הַחֲתָנָה.
 לְפַעֲמִים הִיא יוֹצֵאת עִם אֶחָד שֶׁלָּהּ יַעֲקֹב לְסָרְט
 מְגַלַּח לְמַשְׁעֵי וּבְנַעֲלִים מְצַחֲצָחוֹת
 40 וְכָל הַשְּׂכוּנָה רוֹאָה שֶׁהִיא מְבַלָּה
 וְהֵשֶׁם שֶׁלָּהּ נִשְׁאָר נָקִי.
 כָּלֶם בְּשִׂכּוּנָה יוֹדְעִים שֶׁעֲלִיזָה הִיא בְּחוּרָה לְלֹא רַבָּב
 אוֹמְרֵת "שְׁלוֹם" ו"מָה שְׁלוֹם הַיְלָדִים"
 יוֹדְעֵת לְתַפֵּר וְיוֹשֶׁבֶת בְּבֵית
 45 בְּחוּרָה רְצִינִית.
 יוֹם יָבוֹא וְהַמְזָל שֶׁלָּהּ יָבוֹא גַם כֵּן
 יָבוֹא בְּחוּרָה לְעֵגֶן וְהִיא תִּתְחַתֵּן
 וְתוֹלִיד יְלָדִים שֶׁיִּגְדְּלוּ בְּעִזְרַת הַשֵּׁם
 וְיַעֲרִיכוּ אֶת הָאָמָא שֶׁלָּהֶם.

על פי שיר זה, מה מאפיין את חיי היום-יום של עליזה אלפנדרי?

הסבירו מה אפשר ללמוד מאפיון זה על הדימוי של עליזה אלפנדרי בעיני המשוררת. הדגימו את דבריכם.

2. לפניכם שיר בלי שם (המתחיל במילים "סְלִימָה אֶת דּוֹמַעַת") מאת אמירה הס.

קראו את השיר, וענו על השאלה שאחריו.

- בית 1
 סְלִימָה אֶת דּוֹמַעַת שָׁם עֲדִין לֵיד הַפְּרִיז'יֶדֶר עִם בְּלוֹק הַקָּרַח עַל
 הָעֵינַיִם שְׁלִי
 זֶה הָיָה בְּצָרִיף הַפַּח
 שׁוּם קוֹסִים מְאָרֶץ עוֹצוּ לִי לָאֵן לְרוֹץ לֹא בָּא
 מִמְסַמְרֶת נִפְשִׁי שְׁלֹא תִפְרַח
 עֲמַדְתִּי לֵידָךְ סְלִימָה וְלִילָה בְּמַעְבְּרָה חֲלֶף מְעֵלִינוּ כְּמוֹ צֶל כְּבֹד
- בית 2
 יֵשׁ לִילוֹת שְׂאֲרוֹן קַקְטוּסִים מְעַקְצִים בְּלִשׁוֹן וּבְגוּף
 כִּי אֶכְלָתִי מִפְּרִי דַעַת הַצֶּבֶר
- בית 3
 הוּ רֵיחַ נְרִקִיסִים מְשַׁכֵּר
 מוֹשֵׁף רַגְלִי יֵלֵד לְרוֹץ עִמָּךְ בְּתוֹךְ בְּצַת נַחַל קִישׁוֹן
 וְזָרִים בְּיָדָיו -
 רִיצַת בְּקָר חֲלוּמָה אֶל לַע הַבְּצוֹת הַמְרָהִיב
 הִקְצִיתָנִי אֶל בְּקָר שְׁכָלוּ שְׂכָר וּשְׁעַת בֵּין שְׁמִשׁוֹת אֲדִירָה
 חֲפָנָה אֶל תּוֹכִיָּה יֵלְדָה קֶלֶת גּוֹף נוֹשְׁמַת נוֹף
 פְּרוֹשׁ לְכָל גּוֹלָה אֶל עוֹלָמוֹ.
- בית 4
 הִיִּיתִי עֲשׂוּיָה מְשִׁי טְהוֹר וּמְלֻמָּלָה
 וְנִפְשִׁי מְסֻרָת בְּפֶרַח מְסַרְק שׁוֹלְמִית
- בית 5
 מָה לָךְ סְלִימָה טָרָם נוֹלְדָתָ נְסֻפִית אֶל יָמִים גְּקָשִׁים וְאֶת עוֹדָךְ
 נָצוּן מִתְהַפֵּף לְאִשָּׁה בְּעוֹלַת אִישׁ, יֵלְדָה יְתוּמָה מְאָב
 וְאִין לָהּ חוֹבֵק. וְרַק אֲנִי נִצְבָתִי לָךְ מְרַחוֹק עַל שְׁפַת הַיָּאוֹר
 מְאֻסָּפֶת אוֹתָךְ אֶל תּוֹכִי גְרָה אֲסוּפִית
- בית 6
 עֵינַיִךְ כֹּה קִטְנוֹת וְיוֹקְדוֹת רָגַשׁ סְתוּם
 כְּמוֹ חֵד חֲנִית
 כְּמוֹ יְהִלּוּם מְלֻטָשׁ
 בֵּין עֵי חֲרָבוֹת שְׁמֻחָתָךְ
 עוֹד בָּךְ דְּקָלִים וְעֵסִים הַתְּמָר.

בשיר זה יש תיאורי מקום וסביבה.

ציינו שניים מהם, והסבירו את תרומתם לעיצוב חווית ההגירה כפי שהיא באה לידי ביטוי בשיר.

3. קראו את השיר שלפניכם, וענו על השאלה שאחריו.

והגִּירַת הוֹרֵי / יהודה עמיחי

והגִּירַת הוֹרֵי לא נִרְגָּעָה בִּי.
 דְּמִי מִמְּשִׁיךְ עֲדִין לְשִׁקְשֵׁק בְּדַפְנוֹתַי
 גַּם אַחַר שִׁכְבָּר הַנַּח הַכְּלִי עַל מְקוֹמוֹ.
 וְהַגִּירַת הוֹרֵי לא נִרְגָּעָה בִּי.
 רוּחוֹת זְמַן רַב עַל אֲבָנִים. 5
 הָאֲדָמָה שׁוֹכַחַת צְעָדֵי דוֹרְכִים בָּהּ.
 גּוֹרֵל נוֹרָא. קִטְעֵי שִׁיחָה אַחַר חֲצוֹת.
 הַשֵּׁג וּנְסִיגָה. לַיְלָה מְזַכֵּיר יוֹם מְשֻׁכָּח.
 עֵינַי שֶׁהִסְתַּכְּלוּ זְמַן רַב לְתוֹךְ מַדְבָּר גָּדוֹל
 וְנִרְגָּעוּ מֵעַט. אֵשֶׁה אַחַת. כָּלְלִי מְשֻׁחָק 10
 שְׁלֹא הִסְבִּירוּ לִי הַיֵּטֵב. חֲקִי כָּאֵב וְכֹבֵד.
 עוֹד עֹכְשׁוֹ לְבִי, בְּקִשֵּׁי יִשְׁתַּכַּר
 בְּלֶחֶם אֶהְבֵּתוּ הַיּוֹמִיּוֹמִית. הוֹרֵי בְּמוֹ הַגִּירָתָם.
 עַל אִם הַדְּרִיךְ, בָּהּ אֲנִי תָּמִיד יְתוֹם בְּלִי אִם,
 צְעִיר מְדִי בְּשִׁבִיל לְמוֹת, זָקֵן מְדִי לְמִשְׁחָקִים. 15
 וְעֵיפּוֹת חוֹצֵב וְרִיקְנוֹת הַמַּחְצָבָה בְּגוֹף אֶחָד.
 אֲרַכְּאוֹלוֹגִיָּה שֶׁל עֵתִיד, בְּתֵי נִכּוֹת
 שֶׁל מָה שְׁלֹא הָיָה. וְהַגִּירַת הוֹרֵי
 לֹא נִרְגָּעָה בִּי, וּמַעֲמִים מְרִים לְמַדְתִּי
 שְׁפוֹת מְרוֹת לְמַעַן שְׁתִּיקָתִי 20
 בֵּין הַבְּתִים, אֲשֶׁר דּוֹמִים לְאַנִּיּוֹת תָּמִיד.
 וְכָבֵר עוֹרְקִי וְגַם גִּידִי כְּסִבְבָּה
 שֶׁל חֲבָלִים שְׁלֹא אֶתִיר. וְאַחֲר־כֵּן
 מוֹתִי וְסוֹף לְהַגִּירַת הוֹרֵי.

על פי שיר זה, מה הם "חֲקִי כָּאֵב וְכֹבֵד" (שורה 11) המשפיעים על חייו של המשורר?

הסבירו והדגימו את דבריכם.

4. קראו את השיר שלפניכם, וענו על השאלה שאחריו.

ספור על הסבתא / אריה סיון

אתה רוֹצֶה לְדַעַת מָה הָיָה פֶּה פְּעַם בְּמָקוֹם הַזֶּה
 לְפָנַי הַכְּבִישׁ וְהַבְּתִים וְאֵילָנוֹת הַסְּרָק?
 חוֹל הָיָה פֶּה פְּעַם בְּמָקוֹם הַזֶּה, חוֹל בְּתוֹלֵי
 וְסִבְתָּ הַיְתֵה הוֹלְכֵת פֶּה מִתַּחַת לְשִׁקְמָה
 5 וְצִפְרִים הָיוּ תוֹקְעוֹת מְקוֹרֵיהֶן בְּפָרִי הַלֵּא מוֹגֵן
 וּמְצִיּוֹת מְעַל רֵאשָׁה אֶת צִיּוּצֵי הַמְּלַחְמָה הַנּוֹרָאָה מְכַל –
 הַמְּלַחְמָה עַל שְׂטֹחַ הַמְּחִיָּה.
 וְסִבְתָּ, עֲלֵמָה תְּמָה, חֲשֻׁבָה לְפִי תְּמָה
 כִּי אֵלּוּ הֵן סִימְפוֹנִיּוֹת מְפֻלְאוֹת
 10 לְכָבוֹד הַשַּׁחַר הַבוֹקֵעַ מִחֲדָשׁ,
 אוֹלֵי אֶפְלוּ לְכָבוֹדָהּ.
 וְזֶה הֵבִיא אוֹתָהּ לְהִתְיָשֵׁב פֶּה, בְּמָקוֹם הַזֶּה –
 וְאֵת הַשָּׂאָר אֶתָּה יוֹדֵעַ, בְּיָדָי.

הסבירו את התפקיד של כל אחת מן הדמויות האלה: הדובר, הסבתא והנמען, בבניית המשמעות של השיר.

5. קראו את השיר שלפניכם, וענו על השאלה שאחריו.

על שתיקתם של התימנים / אהרן אלמוג

אֵל בֵּית סָבִי בָּאוּ תִימָנִים מִמְּחִנֵּה יוֹסֵף
 יֵשְׁבוּ וְשִׁתְּקוּ
 כְּשֶׁאֶחָד שָׁר הַשְּׁנִי חֶפֶה
 כִּף גְּדֵלְתִי בֵּין נְהִמָּה
 לְשִׁתְּיָקָה
 עֲכָשׁוּ הַתְּקִינֵנוּ לְאָבִי טֵלְפוֹן וְהוּא יוֹשֵׁב
 וּמְחַפֵּה לְצִלְצוֹל
 שְׂמוֹנִים שָׁנָה שֶׁתַּק שִׁתְּקוּ אֲבוֹתָיו
 עֲכָשׁוּ הוּא רוֹצֶה שִׁיקְשִׁיבוּ לְדַבְּרֵיו

המשורר מתאר את אביו יושב "ומחכה לצלצול".

הסבירו את התרומה של הסיטואציה הזאת לבניית המשמעות של השיר.

6. קראו את השיר שלפניכם, וענו על שני הסעיפים א-ב שאחריו.

מתחת לפני האדמה / אלי אליהו

ומה לעשות שאצלי
הנתוח הצליח ובגדד
מתה. ולא נותרה
אלא המוסיקה שהיה אבי
שומע בתחנות הבושה,
כשהמתין בחניון המתקרקעי,
לקחת אותי אל צבא העם
בדרכו לעבודה.

ולא אשכח לעולם
את עצב ידו המגוששת
אחר העברית, להחליף מהר,
לפני שיוצאים ועולים
מעל פני האדמה.

- א. מהי חוויית ההגירה של האב בשיר זה? הסבירו והדגימו את דבריכם. (20 נקודות)
- ב. האם חוויה זו השפיעה על חיי בנו? נמקו והדגימו את דבריכם. (10 נקודות)

פרק שני – דרמה (40 נקודות)

אם בחרתם בפרק זה, ענו על אחת מן השאלות 7-8.

מחזה מודרני

שימו לב: בשאלות 7-8 אפשר לענות רק על פי אחד מן המחזות ברשימה שלפניכם.

מי מפחד מווירג'יניה וולף / אדוארד אלבי; **משרתם של שני אדונים** / קרלו גולדוני; **מקווה** / הדר גלרון;

שבעה / שמואל הספרי; **חשיבותה של רצינות** / אוסקר ויילד; **מסיבת יום הולדת** / הרולד פינטר

7. מחזות רבים מציגים התרחשויות שבהן בני אדם פוגעים אלה באלה.

תארו התרחשות כזאת במחזה שלמדתם. הסבירו את הסיבות להתרחשות זו ואת התוצאות שלה.

8. ענו על שני הסעיפים א-ב.

אמצעים דרמטיים כמו אביזרים, תפאורה ודיאלוג משקפים או מבליטים קונפליקט מרכזי במחזה או אי־הבנה בין דמויות בו.

א. מהו הקונפליקט או מה הן אי־ההבנות במחזה שלמדתם? הסבירו והדגימו את דבריכם. (15 נקודות)

ב. הסבירו כיצד שניים מן האמצעים הדרמטיים במחזה משקפים או מבליטים את הקונפליקט הזה או את

אי־ההבנות האלה. (25 נקודות)

פרק שלישי – ספרי קריאה (40 נקודות)

אם בחרתם בפרק זה, ענו על אחת מן השאלות 9–10.

שימו לב: בשאלות 9–10 אפשר לענות רק על פי אחד מספרי הקריאה שלפניכם.

מישהו לרוץ אתו / דויד גרוסמן; המקרה המוזר של הכלב בשעת לילה / מארק האדון; החברה הגאונה / אלנה פרנטה;

האישה בלבן / וילקי קולינס; סמטת השקדיות בעומריג'אן / דורית רביניאן

9. תארו שתי התרחשויות מפתיעות בעלילה של ספר שקראתם, והסבירו מה מפתיע בהתרחשויות שתיארתם.

הסבירו את ההשפעה של ההתרחשויות האלה על התפתחות העלילה ועל בניית המשמעות של הספר.

10. ביצירות רבות הדמות המרכזית עוברת שינוי משמעותי במהלך העלילה.

האם טענה זו מתאימה לדמות המרכזית בספר שקראתם? הסבירו והדגימו את דבריכם.

בהצלחה!